

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

NGUYỄN HOÀNG HOA

**RÈN LUYỆN KĨ NĂNG ĐỌC HIỂU
ĐOẠN TRÍCH CỦA TRUYỆN NGẮN
SỐ PHẬN CON NGƯỜI (SÔLÔKHỐP)
CHO HỌC SINH LỚP 12**

Chuyên ngành: Lý luận và Phương pháp dạy học Văn - Tiếng Việt

Mã số: 60 14 10

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: GS.TS NGUYỄN THANH HÙNG

THÁI NGUYÊN - 2012

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất cứ công trình nào khác.

Tác giả

Nguyễn Hoàng Hoa

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt quá trình học tập và thực hiện đề tài luận văn thạc sĩ chuyên ngành Lý luận và Phương pháp dạy học Văn - Tiếng Việt, Khoa Ngữ văn, Trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên, chúng tôi đã nhận được sự ủng hộ, giúp đỡ nhiệt tình của các thầy cô giáo, các đồng nghiệp, bạn bè và gia đình !

Trước tiên tôi xin bày tỏ lòng cảm ơn sâu sắc đến GS.TS Nguyễn Thanh Hùng - người thầy đã tận tình giúp đỡ truyền đạt những kiến thức, kinh nghiệm quý báu để tôi có thể hoàn thành luận văn này.

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành đến các thầy cô giáo khoa Ngữ văn trường Đại học sư phạm Thái Nguyên, khoa Sau đại học - Đại học Thái Nguyên đã nhiệt tình giảng dạy trong suốt quá trình tôi học tập và nghiên cứu tại trường.

Cuối cùng tôi xin bày tỏ lòng biết ơn tới toàn thể gia đình, bạn bè đã luôn cổ vũ động viên tôi trong suốt thời gian qua

Trong quá trình thực hiện luận văn do còn hạn chế về mặt thời gian, kinh phí cũng như trình độ chuyên môn nên không tránh khỏi những sai sót. Rất mong nhận được những ý kiến nhận xét quý báu của các thầy cô giáo, các nhà khoa học, cùng bạn bè, đồng nghiệp!

Xin chân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, ngày 26 tháng 4 năm 2012

Tác giả

Nguyễn Hoàng Hoa

MỤC LỤC

	Trang
Trang bìa phụ	
Lời cam đoan.....	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục.....	iii
Danh mục chữ viết tắt	vi
PHẦN 1: MỞ ĐẦU.....	1
1. Lý do chọn đề tài.....	1
2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề kỹ năng đọc hiểu.....	3
2.1. Lịch sử nghiên cứu kỹ năng đọc hiểu trong dạy học Ngữ văn	3
2.2. Lịch sử nghiên cứu kỹ năng đọc hiểu đoạn trích của truyện ngắn Số phận con người (Sô-lô-khốp).....	9
3. Mục đích nghiên cứu.....	11
4. Nhiệm vụ nghiên cứu	11
5. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	12
6. Phương pháp nghiên cứu.....	12
7. Giả thuyết khoa học	13
8. Cấu trúc luận văn	13
PHẦN 2: NỘI DUNG.....	14
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA KỸ NĂNG ĐỌC HIỂU.....	14
1.1. Cơ sở lý luận	14
1.1.1. Khái niệm kỹ năng đọc hiểu	14
1.1.2. Nội dung kỹ năng đọc hiểu	25
1.1.3. Tầm quan trọng của kỹ năng đọc hiểu trong dạy học tác phẩm văn chương.....	34
1.1.4. Nguyên tắc thực hiện kỹ năng đọc hiểu trong dạy đọc hiểu tác phẩm văn chương.....	39

1.2. Cơ sở thực tiễn	41
1.2.1. Thực tiễn nghiên cứu và vận dụng đọc hiểu tác phẩm văn chương	41
1.2.2. Thực tiễn nghiên cứu và vận dụng đọc hiểu tác phẩm văn chương trong chương trình và sách giáo khoa Ngữ văn trung học phổ thông.....	42
1.2.3. Thực tiễn đọc hiểu tác phẩm văn học nước ngoài trong nhà trường phổ thông.....	44
Chương 2. RÈN LUYỆN KĨ NĂNG ĐỌC HIỂU ĐOẠN TRÍCH TRUYỆN NGẮN SỐ PHẬN CON NGƯỜI (SÔ-LÔ-KHỐP).....	46
2.1. Vận dụng kĩ năng đọc hiểu trong quá trình dạy đoạn trích truyện ngắn Số phận con người (Sô-lô-khốp).....	46
2.1.1. Trang bị tri thức đọc hiểu đọc văn học nước ngoài cho học sinh	46
2.1.2. Trang bị tri thức đọc hiểu đọc đoạn trích của truyện ngắn Số phận con người (Sô-lô-khốp) cho học sinh.....	51
2.2. Định hướng hoạt động đọc hiểu để học sinh tự đọc hiểu đoạn trích của truyện ngắn Số phận con người (Sô-lô-khốp).....	54
2.2.1. Đọc chính xác đoạn trích để đọc hiểu giá trị ý nghĩa tầng cấu trúc ngôn từ đoạn trích truyện ngắn Số phận con người (Sô-lô-khốp).....	54
2.2.2. Đọc kĩ và đọc phân tích từng đoạn văn để đọc hiểu giá trị ý nghĩa tầng cấu trúc hình tượng nghệ thuật của đoạn trích truyện ngắn Số phận con người (Sô-lô-khốp).....	57
2.2.3. Đọc sáng tạo những hình tượng nghệ thuật để khám phá giá trị ý nghĩa của tầng cấu trúc tư tưởng và ý vị nhân sinh của truyện ngắn Số phận con người (Sô-lô-khốp)	65
2.2.4. Đọc tích lũy và khái quát hóa ý nghĩa tư tưởng và hình thức nghệ thuật độc đáo của truyện ngắn Số phận con người (Sô-lô-khốp)	71

Chương 3. THIẾT KẾ THỰC NGHIỆM DẠY ĐỌC HIỂU ĐOẠN TRÍCH TRUYỆN NGẮN SỐ PHẬN CON NGƯỜI (SÔ-LÔ-KHỐP)....	76
3.1. Mục đích thiết kế thực nghiệm	76
3.2. Địa bàn thực nghiệm	76
3.3. Kế hoạch thực nghiệm	76
3.4. Quy trình thực nghiệm	76
3.4.1. Soạn thiết kế thực nghiệm.....	76
3.4.2. Dạy thực nghiệm và dạy đối chứng	87
3.5. Kết quả thực nghiệm đối chứng	89
3.5.1. Bảng so sánh kết quả (Khảo sát qua điểm kiểm tra trắc nghiệm).....	89
3.5.2. Nhận xét kết quả so sánh.....	89
3.6. Đánh giá hiệu quả của thiết kế thực nghiệm.....	90
PHẦN 3. KẾT LUẬN.....	92
TÀI LIỆU THAM KHẢO	94
PHỤ LỤC	97

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

GV:	Giáo viên
HS:	Học sinh
SGK:	Sách giáo khoa
SGV:	Sách giáo viên
THPT:	Trung học phổ thông

PHẦN 1: MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

1.1. Đổi mới phương pháp dạy học đang là một vấn đề thu hút được sự quan tâm của toàn xã hội. Dạy học nhằm phát huy tính tích cực, tự giác, chủ động của học sinh. Trong dạy học tác phẩm văn chương, đọc hiểu là mục đích cao nhất của việc đọc văn nhưng vận dụng như thế nào có hiệu quả vào thực tế vẫn còn là điều khó khăn với không ít giáo viên dạy Văn hiện nay. Dạy Văn như thế nào để giúp học sinh vừa rèn luyện kỹ năng đọc hiểu vừa không làm giảm chất văn của môn Văn ?

1.2. Đặc biệt hiện nay, việc lựa chọn và giảng dạy văn học nước ngoài trong nhà trường phổ thông bên cạnh những thành công lớn vẫn còn tồn tại nhiều hạn chế. Ở trường THPT còn đưa vào không ít văn bản chưa tốt cả về nội dung và nghệ thuật. Giáo viên trong nhà trường hầu hết giảng dạy văn học nước ngoài theo bản dịch. Đối với văn xuôi ở mức độ nào đó còn có thể chấp nhận được nhưng với thơ thì thật khó. Do sự bất đồng ngôn ngữ và sự khác biệt về nền văn hóa của mỗi dân tộc cũng là khó khăn cho giáo viên và học sinh trong việc dạy - học văn học nước ngoài.

Vì vậy, trong đề tài này tôi xin đề cập đến ***“Rèn luyện kỹ năng đọc hiểu đoạn trích của truyện ngắn Số phận con người - Sôlôkhốp cho học sinh lớp 12”***.

1.3. Hêminguay (1899-1960) văn hào Mỹ, được giải thưởng Nobel về văn chương năm 1954 đã từng viết: ***“Tôi rất thích văn học Nga... Trong các nhà văn hiện đại tôi thích Sôlôkhốp”***

Mikhain Alêchxandrôvich Sôlôkhốp (1905-1984) là nhà văn lỗi lạc nước Nga, được giải thưởng Nobel về văn chương năm 1965. Ông cũng là một trong số những nhà văn tự họa mà thành tài, Sôlôkhốp được ca ngợi là ***“một trong những nhà văn xuôi lớn nhất thế kỷ 20”***.

Năm 1926, Sô-lô-khốp lần đầu tiên xuất hiện trên văn đàn với hai tập truyện ngắn: “*Truyện sông Đông*” và “*Thảo nguyên xanh*”. Năm 1957, Sô-lô-khốp viết truyện “*Số phận con người*” mô tả chiến tranh trong bộ mặt của nó, biểu dương khí phách anh hùng của người lính Xô viết, khám phá chiều sâu tính cách Nga bình dị, nhân ái- tất cả được thể hiện bằng một bút pháp nghệ thuật độc đáo đầy sáng tạo, hấp dẫn vô cùng.

Truyện ngắn *Số phận con người* là một những kiệt tác kinh điển của văn học Nga và thế giới thế kỉ XX. Sô-lô-khốp đã dựng lên chân dung một con người Nga bình thường nhất, một người Xô Viết chân chính. Số phận ấy tiêu biểu cho bao người con ưu tú đã viết nên trang sử thời đại hào hùng nhất.

Sô-lô-khốp là nhà văn Nga đầu tiên đề cập đến số phận con người sau chiến tranh, đằng sau sự ngưỡng mộ, biết ơn của mọi người thì ai quan tâm đến mất mát tinh thần của những người lính trở về từ chiến trường đầy máu lửa ?

Vì vậy, chọn đề tài “**Rèn luyện kỹ năng đọc hiểu đoạn trích của truyện ngắn *Số phận con người* - Sôlôkhốp cho học sinh lớp 12**”, tôi muốn hướng dẫn học sinh đọc hiểu sự vẻ vang và khổ đau mất mát về tinh thần của con người trong chiến tranh được thể hiện trong truyện ngắn *Số phận con người* (Sô-lô-khốp) - đoạn trích trong Sách giáo khoa Ngữ văn 12. Đồng thời cũng muốn trả lời câu hỏi, liệu những nỗi đau về tinh thần mà con người phải chịu đựng do chiến tranh gây ra có phải là vấn đề của toàn nhân loại trong mọi thời đại hay không ?

1.4. Như vậy, với luận văn này tôi hi vọng sẽ góp phần nhỏ vào việc đọc hiểu và đánh giá đúng giá trị truyện ngắn *Số phận con người* (Sô-lô-khốp) và đề xuất được cách rèn luyện kỹ năng đọc hiểu văn học nước ngoài cho học sinh lớp 12. Qua đó, tôi có thể rút ra những bài học kinh nghiệm bổ ích cho bản thân nói riêng và giáo viên nói chung khi giảng dạy truyện ngắn *Số phận con người* (Sô-lô-khốp) và thâm nhập vào thế giới nghệ thuật muôn màu của

văn chương Sô-lô-khốp. Khi luận văn này thành công, chúng ta sẽ có cái nhìn toàn diện hơn về phong cách truyện ngắn của nhà văn thiên tài này và tìm ra phương pháp giảng dạy văn học nước ngoài tốt nhất.

2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề kỹ năng đọc hiểu

2.1. Lịch sử nghiên cứu kỹ năng đọc hiểu trong dạy học Ngữ văn

Trong thời đại kinh tế tri thức và hội nhập thế giới với lượng tri thức tăng lên hàng ngày theo cấp số nhân. Để đáp ứng nhu cầu càng cao của xã hội và nâng cao trình độ văn hóa của chính bản thân mình, mỗi người đều phải biết tự học.

Tự đọc sách là một cách phổ biến của tự học để phát huy năng lực trí tuệ và lao động tinh thần. Việc tự đọc sách khi đã trở thành ý thức và thói quen thì sẽ góp phần bồi dưỡng và nâng cao trình độ văn hóa của người đọc.

Tự học có thể thực hiện ở tất cả các môn học trong nhà trường thông qua việc đọc sách. Nhưng hiệu quả nhất là tự đọc để học văn. Ngôn ngữ văn chương là nghệ thuật ngôn từ. Tác phẩm văn chương sáng tác ra để cho mọi người cùng đọc. Đọc là nhu cầu tự nhiên của con người, bởi văn chương không chỉ chứa đựng tri thức mà còn chứa đựng tư tưởng nghệ thuật của tác giả gửi gắm qua từng câu chữ. Đọc văn sẽ giúp người đọc hiểu nhà văn, hiểu bản thân mình và hiểu cuộc đời giúp cho con người sống đẹp hơn, gần nhau hơn.

Đọc văn là tiền đề của vấn đề đọc hiểu. Đọc văn là biểu hiện của văn hóa đọc, muốn tìm hiểu và khám phá những gì mình đã đọc một cách thấu đáo. Từ đó khái niệm đọc hiểu ra đời.

Đọc hiểu là một thuật ngữ kép. Trên thế giới lí thuyết đọc hiểu và dạy đọc hiểu đã được biết đến và nghiên cứu rất sớm.

Ở Việt Nam những năm gần đây vấn đề đọc hiểu đã được nghiên cứu và chính thức đưa vào chương trình SGK trung học như định hướng đổi mới phương pháp dạy học văn, nhất là với dạy học tác phẩm văn chương.